

Temanotat

Liberia – etnisitet og konflikt

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Rapportene er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2008

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep
N-0032 Oslo

Tel: 23 30 90 45

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Liberians are traditionally perceived as belonging to one of sixteen tribal groups, or to be Americo-Liberian. This is, however, an oversimplification of how ethnicity works in a Liberian context. Ethnic differences between “indigenous” Liberians became considerably more important after Samuel Doe’s coup in 1980. Since then, several warlords, militias and political groups have claimed to act on behalf of different ethnic groups, or in other ways been associated with specific ethnic groups. The most important of these are the Gio, Mano, Krahn and Mandingo groups. Other ethnic groups are less associated with any of the important actors in the civil war.

SAMMENDRAG

Tradisjonelt oppfattes liberianere som medlemmer av én av seksten stammer, eller som personer med americo-liberiansk bakgrunn. Dette er imidlertid en overforenkling av hvordan etnisitet fungerer i en liberiansk sammenheng. Etniske skiller mellom ”innfødte” liberianere ble betydelig viktigere etter Samuel Doe sitt kupp i 1980. Siden da har flere krigsherrer, militser og politiske grupper hevdet å handle på vegne av ulike etnisiteter, eller blitt knyttet til bestemte etniske grupper på andre måter. De viktigste av disse er gruppene gio, mano, krahn og mandingo. Andre etniske grupper er i mindre grad knyttet til noen av de viktige aktørene under borgerkrigen.

INNHold

1. Etniske grupper i Liberia	5
1.1 Liberias ”seksten stammer”	5
1.2 Etniske bånd til nabolandene	7
1.3 Liberianeres forhold til slekt og etnisk gruppe	7
1.4 Tilhørighet og etnisitet: Mandingoenes spesielle stilling	8
2. Etnisitet og konflikt før og etter Samuel Does kupp i 1980.....	9
2.1 Kobling mellom etniske grupper og forskjellige aktører (krigsherrer, militser, politiske grupper).....	9
2.1.1 NPFL – National Patriotic Front of Liberia	10
2.1.2 LDF – Lofa Defence Force	11
2.1.3 ULIMO – United Liberation Movement for Democracy in Liberia	11
2.1.4 LURD – Liberians United for Reconciliation and Democracy.....	11
2.1.5 MODEL – Movement for Democracy in Liberia.....	11
2.2 Andre etniske grupper	12
2.3 Etnisitet i praksis innenfor militsene under borgerkrigen 1989-2003	12
3. Situasjonen for konkrete grupper etter borgerkrigen	13
3.1 Mandingoer.....	13
3.2 Krahn	14
3.3 Gio og mano	14
4. Referanser.....	15

1. ETNISKE GRUPPER I LIBERIA

1.1 LIBERIAS ”SEKSTEN STAMMER”

Vanligvis snakker man om 16 etnisiteter med historisk tilhørighet til Liberia.¹ Disse er fordelt på tre hovedgrupper med felles språklige og kulturelle trekk:

- Vestatlantisk/mel
  - Gola
  - Kissi
- Kru
  - Bassa (gbii)
  - Bella (kuwaa)
  - Dei (dewoin)
  - Grebo
  - Krahn (glaro-twabo, glio-oubi, sapo, wêê, wèè)
  - Kru (klao, tajuasohn)
- Mande
  - Mande nord
    - Mandingo (manya)
    - Vai
  - Mande sørøst
    - Gio (dan)
    - Mano (mann)
  - Mande sørvest
    - Gbandi (bandi)
    - Kpelle
    - Loma
    - Mende

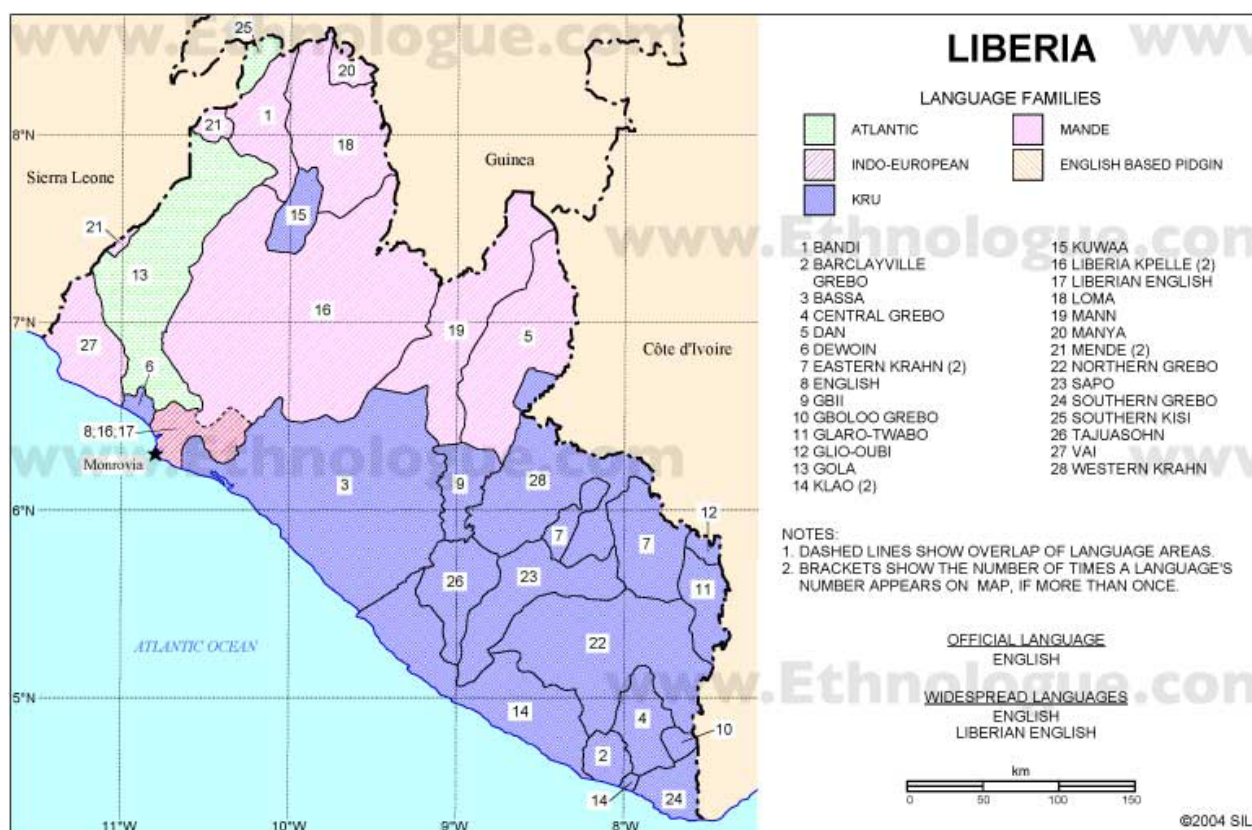
I tillegg til de ”innfødte” etniske gruppene har man *settlers*, altså personer som er etterkommere etter returnerte slaver, og til slutt libanesere og europeere. Settlerne betegnes som *americo-liberianere* eller *congoer*. Den første betegnelsen refererte opprinnelig til frigitte slaver som returnerte fra USA, mens congoer var slaver som ble frigitt av britiske eller amerikanske styrker på vei fra Afrika til Karibien eller Sør-Amerika. I dag brukes imidlertid disse betegnelsene om hverandre.

Americo-liberianere, congoer, libanesere og europeere har tradisjonelt bodd i bysentra – særlig i hovedstaden Monrovia og kystbyene Buchanan og Harper.

---

¹ Liberianere refererer vanligvis til ”stammer” (”tribes”).

Tradisjonelt fordeler de ”innfødte” etniske gruppene seg geografisk på denne måten:²

Etnisitet er til dels et flytende begrep – forestillingen om at Liberia har 16 distinkte etniske grupper er en opplest sannhet som det er god grunn til å være kritisk til.³ Den amerikanske antropologen Mary H. Moran har beskrevet situasjonen slik:

As is commonly the case in Africa, these groups are not bounded, internally organized, or historically continuous political units, but rough approximations of regional and sometimes religious identity. Inter-marriage and internal migration have made it possible for many Liberians to invoke more than one “tribal” affiliation, despite the fact that all the indigenous groups subscribe to an ideology of patrilineal descent [...]. Although “tribalism” has been invoked as an explanation for the violence in Liberia in recent years, local histories point to more evidence of conflict within than between ethnic categories. (Moran 2006:2-4, forfatterens understreking.)

Rather than tribe or ethnic group, however, [the] local identities were built around either small clusters of towns with their accompanying farmlands (in the south and east) or loosely structured, often multiethnic and multilingual chiefdoms (in the north and west). (Moran 2006:79.)

² Merk at betegnelsene brukt på kartet delvis skiller seg fra dem som vanligvis brukes av liberianere. Noen av de 16 etniske gruppene nevnt tidligere er her splittet opp i flere undergrupper ettersom de snakker distinkte dialekter, disse står i parentes i oversikten over etniske grupper ovenfor.

³ Se Ellis 1999:31-39, Konneh 1996:5-11.

Språkgrensene i Liberia er heller ikke direkte overlappende med de 16 etniske gruppene nevnt ovenfor – for flere av disse 16 kan dialektforskjellene innenfor gruppa være større enn til dialekter talt av en annen etnisk gruppe. Mange er flerspråklige, og ekteskap på tvers av etnisitet er vanlig. I utgangspunktet er det bare americo-liberianere, congoer og migranter fra andre land i regionen som har engelsk som førstespråk og ikke behersker andre lokale språk. Til en viss grad gjelder dette også barn av urbane liberianere av øvre middelklasse og eliten. Voksne i dette skiktet er i en del tilfeller opptatt av å distansere seg fra røttene sine på landsbygda og bryr seg dermed ikke med å lære barna sine annet enn engelsk. Hvis barna i tillegg har liten kontakt med slekt på landsbygda, får de ofte dårlige kunnskaper i foreldrenes morsmål.

1.2 ETNISKE BÅND TIL NABOLANDENE

Flere av de etniske gruppene i Liberia finnes også i ett eller flere av nabolandene Sierra Leone, Guinea og Elfenbenskysten. Gola, vai og mende finnes også i Sierra Leone; kissi og mandingo i både Sierra Leone og Guinea; mano, gbandi, kpelle og loma i Guinea; gio i både Guinea og Elfenbenskysten; og grebo, krahn og kru i Elfenbenskysten. Bare etnisitetene bassa, bella og dei er ikke direkte beslektet med grupper i nabolandene, men står like fullt kulturelt og språklig nær andre kru-folkeslag i Liberia og Elfenbenskysten.

1.3 LIBERIANERES FORHOLD TIL SLEKT OG ETNISK GRUPPE

Som ellers i Afrika, er urbanisering et ganske nytt fenomen. Derfor er det bare et mindretall av befolkningen i byer som har bodd i by i særlig mer enn en generasjon. De aller fleste har ganske tett og hyppig kontakt med slekt på landsbygda.⁴ Familie og slekt er generelt det eneste sikkerhetsnett noen har, dermed blir det å holde god kontakt med slekt på opprinnelsesstedet viktig for de aller fleste. Folk som har flyttet til byen og fått en viss posisjon, har på sin side utstrakte forpliktelser overfor slekt som har vært mindre heldige. Det forventes at de bidrar økonomisk til slekt hjemme i landsbyen, at de bistår med å skaffe jobb til slektninger som kommer til byen, hjelper til med å sikre skoleplasser til barn av dårligere stilte familiemedlemmer, osv. Disse nettverkene blir om mulig enda viktigere i krisetider. Dermed kan man gå ut fra at liberianere flest har god oversikt over hva slags slektsbakgrunn de har, hvilken etnisitet de har, og at det er vanlig også å beherske språket til slekt på landsbygda.⁵

---

⁴ Unntaket her kan, som nevnt ovenfor, være personer som tilhører – eller aspirerer til å tilhøre – den øvre middelklassen eller eliten, selv om de ikke har americo-liberiansk bakgrunn. For å få aksept som tilstrekkelig ”siviliserte” i den americo-liberianskdominerte eliten i Liberia, kan det synes som om mange med opprinnelse i den ”innfødte” befolkningen føler de må distansere seg mer fra slekt og nettverk på landsbygda og tradisjonelle forpliktelser enn hva som er vanlig for eliten i nabolandene (utenom Sierra Leone, hvor forholdene ligner dem i Liberia).

⁵ Den langvarige og kaotiske borgerkrigen har gjort at mange mennesker har kommet bort fra slektninger, og en del tidligere stridende nøler også med å ta kontakt med slekt igjen etter at krigen er over (jf Utas 2003, kapittel seks ”Reintegration or remarginalisation?”, s 223-250. Likevel har de som oftest oversikt over egne slektskapsforhold og egen etnisk bakgrunn, selv om de pr i dag har lite kontakt med slekta – av eget valg, eller fordi de ikke har ressurser til å finne dem eller reise dit de befinner seg.

Det faktum at hvilken etnisk gruppe man tilhørte kunne bety liv og død under borgerkrigen,⁶ innebærer også at det er uhyre sjelden at liberianere ikke er klar over egen etnisk tilhørighet. Siden etnisitet har spilt en så viktig rolle i konflikten, kan de fleste også gi relativt detaljert informasjon om etniske grupper i landet, hvor i landet de har sin opprinnelse, hvilke etniske grupper som var primært assosiert med forskjellige militser og væpnede grupper, og lignende.

1.4 TILHØRIGHET OG ETNISITET: MANDINGOENES SPESIELLE STILLING

Selv om mange etniske grupper i Liberia også bor over grensen i ett eller flere av nabolandene, er det hovedsakelig bare mandingoer som opplever at det kan bli satt spørsmålsteget ved om de kan regnes som ”helt” liberianske.⁷ Mdingoer fikk først liberiansk statsborgerskap på tidlig 1940-tall, i motsetning til andre ”innfødte”, som ble liberianske borgere i 1909 (Konneh 1996:25). En del ser på mandingoene som guineanske innflyttere, og mange mandingoer understreker også selv båndene til Guinea. Følelsen av tilhørighet til Liberia kan derfor variere, som historikeren Augustine Konneh (selv mandingo) har understreket:

[A] Mdingo to this day can be marginal and consider himself different, as not really being a Liberian except when it is to his advantage. Thus, a Mdingo can be manipulative, becoming either an insider or an outsider.
(Konneh 1996:15.)

Mdingoene som gruppe er sammensatt, og består både av bønder bosatt på landsbygda, særlig i Lofa, Loma og Nimba fylker, og handelsfolk og håndverkere bosatt i byene. Det er primært de urbane mandingoene som driver med handel som opprettholdt bånd til Guinea også før borgerkrigen 1989-2003. Det er denne gruppens nettverk utenfor Liberia og deres delvis transnasjonale tilværelse som har ført til mandingoenes ambivalente rolle i det etniske lappeteppet i Liberia. Imidlertid skaper dette generelle stereotyper om alle mandingoer i Liberia.

Lederen for Catholic Justice and Peace Commission (JPC), Augustine Toe, opplyste i møte med Landinfo i Monrovia i september 2007 at mandingoene har et generelt omdømme som hardtarbeidende og fokuserte på handel. Resultatet er at mange assosieres med rikdom som de har samlet gjennom mange år, særlig i Nimba og Lofa.

Det at mandingoene som gruppe er blitt assosiert med ulike aktører i det politiske maktspillet i Liberia siden 1980, og med konkrete opprørsgrupper fra 1990-tallet fram til 2003, har også bidratt til å gjøre at mandingoenes situasjon fremdeles er spesiell i Liberia. Augustine Toe understreker at allerede kort tid etter Samuel Does statskupp oppsto det raskt mange mistanker om en allianse mellom Doe og krahn-eliten han etablerte på den ene siden, og mandingoene – særlig prominente mandingoer med transnasjonale handelsnettverk – på den andre. Dette innebar begynnelsen på utbredte forestillinger om en krahn-mdingoallianse mot mano-gio, som senere fikk store konsekvenser under borgerkrigen.

---

⁶ Se Ellis 1999:113-118 for eksempler på dette.

⁷ Denne mistenkeliggjøringen av tilhørigheten til enkelte grupper i samfunnet har en klar parallell i nabolandet Elfenbenskysten, hvor spørsmålet om opprinnelse i eller utenfor landet og politisk deltakelse har vært betent helt siden 1980-tallet. Se Skogseth 2006 for mer om denne tematikken.

2. ETNISITET OG KONFLIKT FØR OG ETTER SAMUEL DOES KUPP I 1980

Konflikten by/land har vært betydelig viktigere historisk enn etniske motsetninger mellom ”innfødte” grupper.⁸ Da Samuel Doe gjorde statskupp i 1980, hevdet han nettopp at han handlet på vegne av ”de innfødte” mot eliten, som i stor grad ble sett på som settlere og ”siviliserte innfødte”. På det tidspunktet var det imidlertid lite avklart hvordan denne nye makteliten skulle definere seg:

Should the new government construct itself in class, ethnic, and/or universalizing terms? Should one ethnolinguistic group, out of more than sixteen recognized “tribes,” be elevated to represent the totality and if so, which one? Without the settler class in control, was Liberia still a civilized nation? (Moran 2006:80.)

Utfallet ble at Samuel Doe favoriserte folk av samme bakgrunn som ham selv, og gjennom det politiserte han etnisk tilhørighet i forhold til fordeling av makt og penger og ga slik tilhørighet en plass det ikke hadde hatt tidligere:

Doe began deliberately to manufacture and promote essentialized “tribal” rivalries in a desperate effort to maintain power. Predictably, his actions led to the emergence of a number of ethnically defined resistance groups with no political ideology beyond opposition to Doe himself, led by men whose sole objective was to replace him as head of state. (Moran 2006:100.)

Den amerikanske juristen og historikeren Jeremy I. Levitt mener på sin side at krigen fra 1989 faktisk kan sies å ha ført til en avpolitisering av de etniske gruppene i Liberia:

The “heterogenous” composition of warring factions during the Great War arguably served as the original stimulus for the depoliticization of ethnicity in Liberian society – at least among settler and indigenous Liberians – as it marked the first time that a multi-ethnic coalition including settler Liberians sought to overthrow the government and its variegated patronage networks. (Levitt 2005:7.)

Men i en fotnote til dette, understreker han at dette ikke gjelder for alle grupper:

However, the Great War may have deepened ethnic cleavages between the Krahn and Mandingo on one side and the Mano and Gio on the other. (Levitt 2005:7, n9.)

2.1 KOBLING MELLOM ETNISKE GRUPPER OG FORSKJELLIGE AKTØRER (KRIGSHERRER, MILITSER, POLITISKE GRUPPER)

Som ellers i Afrika sør for Sahara, er politisk kamp i Liberia dominert av ”storkarer” (”Big Men”) som konkurrerer om makt og ressurstilgang innenfor et klientilistisk system:

---

⁸ Motsetningsforholdet mellom by og land overlapper i stor grad med motsetningene innenfor kategoriparene eliten/befolkningen ellers, siviliserte/usiviliserte og settlere/innfødte.

It is crucial to understand that the foundations of political accountability in Africa are both collective and extra-institutional: they rest on the particularistic links between Big Men, or patrons, and their constituent communities. (Chabal & Daloz 1999:37.)

Maktbasene til disse storkarene, altså hierarkiene de har under seg, består primært av personer som har gjensidige tillitsforhold. Slektskap er det viktigste grunnlaget for slik tillit: nære familiebånd, mer perifert slektskap (klanstilhørighet og allianser klaner imellom) og etnisitet. Resultatet er at disse makthierarkiene som regel har en sterk etnisk karakter, og personer blir i stor grad forventet å være en del av den ene eller andre storkarens maktbase på bakgrunn av etnisitet. I Liberia er de fleste politiske grupperinger (som i borgerkrigsperiodene opererte som væpnede militser) dermed maktbasene til ulike storkarer, og har som hovedmålsetting å få ham⁹ i en posisjon hvor han får tilgang på makt og ressurser. Disse ressursene forventes det siden at han filtrerer nedover i maktbasen, slik at de gagnar hans tilhengere. Tidvis dukker det opp konkurrenter innenfor et slikt makthierarki. Dette kan føre til splittelser, hvor tilhengerne nedover i hierarkiet ganske pragmatisk velger side etter hvem de tror har størst sjanse til å vinne den interne maktkampen, og bare ytterst sjelden av prinsipp.

Det er viktig å understreke at utgangspunktet for disse grupperingene er de politisk ambisiøse storkarene, som omgir seg med folk som står dem nær familiært, noe som gir maktbasene deres en etnisk karakter. Utgangspunktet er derimot ikke at grupper som er etnisk basert først organiserer seg og siden finner en lederskikkelse til å representere seg.

Siden Samuel Does administrasjon ble stadig mer krahn-dominert utover 1980-tallet, har de fleste storkarene i konflikten i Liberia toppet maktbaser med et etnisk tilsnitt, i form av ”fronter”, ”bevegelser” og ”styrker”. Eksempler på noen av de viktigste av disse er:¹⁰

2.1.1 NPFL – National Patriotic Front of Liberia

NPFL oppsto som en opprørsbevegelse i 1985 med utgangspunkt i maktbasen til Thomas Quiwonkpa, en nær venn og medkuppemaker av Samuel Doe, men med egne maktambisjoner. Quiwonkpa kom fra Nimba fylke, og var gio. Hans maktbase var dominert av personer fra Nimba, primært folk med gio- og mano-bakgrunn. Quiwonkpa døde i slutten av 1985, og i løpet av årene som fulgte, etablerte Charles Taylor seg i maktvakuemet som Quiwonkpa etterlot seg (Taylor var en viktig støttespiller for Quiwonkpa under første halvdel av 1980-tallet). Tidlig på 1990-tallet ble Charles Taylor internt utfordret av Prince Johnson, og NPFL var splittet i to – NPFL og INPFL (Independent National Patriotic Front of Liberia) fra 1990 til 1993.

---

⁹ Storkarer er nesten utelukkende menn.

¹⁰ For en svært grundig gjennomgang av moderne historie og ulike politiske aktører og grupper fram til 1999, henviser jeg til Ellis 1999.

2.1.2 LDF – Lofa Defence Force

I 1993 oppsto LDF under ledelse av François Massaquoi, dominert av loma-interesser fra Lofa. Militen var alliert med Charles Taylors NPFL.

2.1.3 ULIMO – United Liberation Movement for Democracy in Liberia

ULIMO ble dannet i 1991 av krigsherrer med krahn- og mandingo-bakgrunn, men ble raskt åsted for en maktkamp som endte med full splittelse i én krahn-fraksjon (ULIMO-J – Roosevelt Johnson) og én mandingo-fraksjon (ULIMO-K – Alhaji Kromah) i 1994.

2.1.4 LURD – Liberians United for Reconciliation and Democracy¹¹

LURD oppsto i juli 1999 i Freetown (Sierra Leone), primært i kretser dominert av folk med mandingo- og krahn-bakgrunn (som ULIMO før splittelsen). Til å begynne med var Mohammed S.K. Jumandy leder, men da han ikke innfridde løftet sitt om å bidra med en million dollar til organisasjonen, ble han marginalisert. Madingo-forretningsmannen Sekou Conneh overtok rollen som ”storkar” og leder, men mye av hans tyngde som leder kom fra Ayesha Conneh, formelt sett hans ektefelle (hun var opprinnelig gift med hans avdøde bror, og etter lokal tradisjon gikk hun over til å bli regnet som gift med Sekou Conneh da ektemannen døde). Ayesha Conneh er såkalt ”åndelig rådgiver”¹² for Guineas president Lansana Conté, og har dermed svært stor innflytelse. De fleste kilder er enige om at LURD har mottatt betydelig støtte fra Guinea.

Utover våren 2003 gikk det med LURD som med ULIMO, og det skjedde en splittelse – krahn-kreftene i LURD dannet MODEL (se nedenfor), og LURD ble dominert av madingoer.

2.1.5 MODEL – Movement for Democracy in Liberia

Som nevnt ovenfor, oppsto MODEL som en avskalling av LURD, og primært for krahn-interesser. Leder for MODEL var Thomas Nimely Yaya, en inntil da relativt ukjent krahn-forretningsmann. Det faktum at han ikke var særlig kjent, kan være et tegn på at han mer var å forstå som en stråmann for ivorianske interesser – noe han selv imidlertid har benektet.¹³ Det er uansett klart at MODEL har hatt sterke koblinger til kretsen rundt Elfenbenskystens president Gbagbo¹⁴ og landets militære styrker. Pr. januar 2008 later MODEL til å være helt ute av det politiske spillet i Liberia.

---

¹¹ For en grundig presentasjon av LURD fram til februar 2003 (altså før splittelsen som førte til at MODEL oppsto), se Brabazon 2003.

¹² Det vil si at hun rådgir ham i spørsmål som dreier seg om okkulte krefter. Forsøk på manipulasjon av okkulte krefter er et viktig virkemiddel i maktkamp i regionen, jf Ellis & ter Haar 2004.

¹³ Se IRIN 2003.

¹⁴ Laurent Gbagbo er av bété-bakgrunn, en etnisk gruppe som har tilhørighet i grenseområdene mot Liberia og snakker et språk beslektet med krahn.

2.2 ANDRE ETNISKE GRUPPER

De væpnede konfliktene i Liberia har særlig involvert maktpersoner fra de etniske gruppene gio, dan og loma på den ene siden, og krahn og mandingo på den andre. Derfor er det primært disse fem gruppene som er blitt assosiert sterkt med den ene eller andre siden. De resterende elleve var i mindre grad implisert direkte i maktkampen, men var på ingen måte trygge av den grunn. Tilhørte man en etnisk gruppe som hadde språklige og kulturelle fellestrekk med en av de fem mest involverte, kunne det oppstå farlige situasjoner:

Confusion arose from the fact that many peoples of south-eastern Liberia, including Grebo, Sapo and Krahn, speak related languages, and many people other than Krahn live in Grand Gedeh County, regarded by the NPFL as enemy territory because of its connection with Samuel Doe. When Prince Johnson's group captured the Bong iron mines in June 1990, they set up a kangaroo tribunal, advised by a local school teacher, to try people suspected of being Krahn or Mandingo or of being government collaborators. Many of those sentenced to death were actually Sapo, guilty only of speaking a language similar to a Krahn dialect. [...] A similar risk attended any Vai and Mende people, whose homeland is in the far west of Liberia, who happened to be living in Nimba County, since many of them were Muslims and they therefore risked being mistaken for Mandingo. (Ellis 1999:113-114.)

2.3 ETNISITET I PRAKSIS INNENFOR MILITSENE UNDER BORGERKRIGEN 1989-2003

Et paradoks er at selv om de væpnede gruppene kjempet for én etnisitets interesser, hadde ofte de stridende innenfor én væpnet gruppe ganske blandet etnisk bakgrunn:

[...] warring factions recruited youth with varied ethnic backgrounds and it was quite common to see movement between the competing factions. In addition, the accepted lingua franca in most of the rebel movements was Liberian English. Local vernaculars were used, but only to a limited extent and by combatants who largely originated from remote rural areas. Despite the presence of 'ethnic mixing' inside actual rebel forces, enemies were still often being defined in ethnic terms. [...] there was a clear rule of thumb that rebel groups were fighting for the cause of a particular ethnic group. (Utas 2003:17-18.)

3. SITUASJONEN FOR KONKRETE GRUPPER ETTER BORGERKRIGEN

3.1 MANDINGOER

I mars 2006, sa UNHCR følgende om situasjonen til mandingoer i Liberia:

The specific situation of members of the Mandingo ethnic group may still warrant some special attention. They are perceived by some segments of the Liberian society as non-indigenous migrants. In addition, members of the Mandingo ethnic group were considered supporters of the regime of Samuel Doe, ULIMO and more recently LURD. It cannot be excluded that upon return, their citizenship might be contested, which would also lead to them having difficulties in regaining their property rights, as in accordance with Liberian legislation, foreigners cannot own land in Liberia. As a result, individual members of the Mandingo ethnic group might be faced with harassment and discriminatory treatment, due to perception that as "outsiders" and former supporters of Samuel Doe, ULIMO and more recently LURD, they should not be entitled to benefit from advantages acquired in the past. The situation of the Mandingos is further compounded by the fact that unlike the other ethnic groups, their attachment to a specific region within Liberia is more tenuous. The Liberian authorities have established Property Committees throughout Liberia, whose task is to address property-related issues and disputes. The non-discriminatory treatment of Mandingos in such procedures might be a challenge. (UNHCR 2006:2-3.)

Amerikanske myndigheter opplyser at det ikke ble rapportert om vold mellom mandingoer og andre i 2006:

During the year ethnic, religious, and other differences between Mandingos and non-Mandingos continued, but unlike in the previous year, such differences did not result in violence. (US State Dept 2007.)

UNHCRs stedlige representant i Liberia uttalte i møte med Landinfo i september 2007 at liberianske myndigheter ikke er involvert i marginalisering av mandingoer. De er derimot inkluderende og gjør en bra innsats for å ta opp og gjøre noe med mandingoenes opplevelse av marginalisering i samfunnet.

Konflikter mellom mandingoer og andre etniske grupper – særlig mano og gio – rundt eiendomsrett i Lofa, Bong og Nimba fylker, er fremdeles til en viss grad uavklarte. For mer informasjon om dette, se Landinfo 2008, del 5 "Eiendomskonflikter mellom tilbakevendte og andre".

Det har også vært pekt på at selv om LURD (sammen med MODEL) på sett og vis "vant" over Charles Taylor, så har ikke dette betydd noen dominans av politikere med mandingo-bakgrunn i den politiske prosessen som har fulgt freden fra sensommeren 2003. Det er imidlertid heller ingen klare indikasjoner på at slike politiske aktører er mer marginalisert enn andre i det politiske livet i landet.

3.2 KRAHN

Ingen av kildene i kildelisten nedenfor opplyser at personer med krahn-tilknytning er mer utsatt enn andre personer for problemer i dagens Liberia, utfra etnisk tilhørighet.

3.3 GIO OG MANO

På grunn av koblingen til NPFL og Charles Taylor, som kan sies å ha ”tapt” borgerkrigen i august 2003, kunne det tenkes at personer med bakgrunn fra de to etniske gruppene gio og mano som var nærmest assosiert med Taylor ville møte problemer i dagens Liberia. Utover at det er disse gruppene som primært er i konflikt med mandingoer rundt jordeiendom (se Landinfo 2008, del 5), er det imidlertid ingen kilder som viser til at personer med gio- eller mano-bakgrunn er særlig utsatt i dagens Liberia. Flere kilder har påpekt at Charles Taylor fortsatte å være en betydelig maktfaktor i liberiansk politikk helt fra han gikk i eksil i Nigeria i 2003 til han ble utlevert til Spesialdomstolen for Sierra Leone i mars 2006.¹⁵ De ganske betydelige stemmetallene i valgene i 2005 som gikk til kandidater med kjent kobling til kretsen rundt Taylor – og for den del til kandidater som ble ansett å ha koblinger til Taylor, men som ikke ville innrømme det – viser også at maktbasen til Taylor fremdeles har mye innflytelse i Liberia.

---

¹⁵ Se for eksempel HRW 2005:7-11; Crisis Group 2006:4.

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- BRABAZON, JAMES, 2003. *Liberia: Liberians United for Reconciliation and Democracy (LURD)*. London: The Royal Institute of International Affairs, februar. Tilgjengelig fra http://www.chathamhouse.org.uk/files/3733_brabazon_bp.pdf [nedlastet 10.01.2008].
- CHABAL, PATRICK & JEAN-PASCAL DALOZ, 1999. *Africa Works – Disorder as Political Instrument*. Oxford/Bloomington: James Currey/Indiana University Press.
- CRISIS GROUP, 2006. *Liberia: Staying Focused*. Brussel: Crisis Group, 13. januar. Tilgjengelig fra http://www.crisisgroup.org/library/documents/africa/west_africa/b036_liberia_staying_focused.pdf [nedlastet 10.01.2008].
- ELLIS, STEPHEN, 1999. *The Mask of Anarchy – The Destruction of Liberia and the Religious Dimension of an African Civil War*. New York: New York University Press.
- ELLIS, STEPHEN & GERRIE TER HAAR, 2004. *Worlds of Power – Religious Thought and Political Practice in Africa*. London: Hurst & Company.
- GORDON, RAYMOND G., JR. (Ed.), 2005. *Ethnologue: Languages of the World (15th edition)*. Dallas, Tex.: SIL International. Tilgjengelig fra <http://www.ethnologue.com/> [nedlastet 10.01.2008].
- HRW, 2005. *Liberia at a Crossroads: Human Rights Challenges for the New Government*. New York: Human Rights Watch, 30. september. Tilgjengelig fra <http://hrw.org/backgrounder/africa/liberia0905/liberia0905.pdf> [nedlastet 10.01.2008].
- IRIN, 2003. *Liberia: Profile of MODEL Chairman Nimely Yaya*. Accra: IRIN News, 21. august. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report.asp?ReportID=36119> [nedlastet 10.01.2008].
- KONNEH, AUGUSTINE, 1996. *Religion, Commerce, and the Integration of the Mandingo in Liberia*. Lanham, MA: University Press of America.
- LANDINFO, 2008. *Temanotat – Liberia: Situasjonen for tilbakevendte flyktninger og internt fordrevne*. Oslo: Landinfo, 14. januar. Tilgjengelig fra <http://www.landinfo.no>.
- LEVITT, JEREMY I., 2005. *The Evolution of Deadly Conflict in Liberia: From ‘Paternalitarianism’ to State Collapse*. Durham, NC: Carolina Academic Press.
- MORAN, MARY H., 2006. *Liberia: The Violence of Democracy*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

- SKOGSETH, GEIR, 2006. *Côte d'Ivoire: Ethnicity, Ivoirité and Conflict*. Oslo: Landinfo, 2. november. Tilgjengelig fra <http://www.landinfo.no/>.
- UNHCR, 2006. *UNHCR's Position on International Protection Needs of Asylum-Seekers from Liberia*. Geneve: UNHCR, 31. mars. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/publ/RSDLEGAL/44365eb4c.pdf> [nedlastet 10.01.2008].
- US STATE DEPT, 2007. *Country Reports on Human Rights Practices 2006 – Liberia*. Washington DC: US Department of State, 6. mars. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78742.htm> [nedlastet 10.01.2008].
- UTAS, MATS, 2003. *Sweet Battlefields: Youth and the Liberian Civil War*. PhD-avhandling. Universitetet i Uppsala. Tilgjengelig fra <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-3483> [nedlastet 10.01.2008].

Samtalepartnere – møter i Liberia 6.-15. september 2007

- AFELL (Association of Female Lawyers of Liberia) – Cllr. Deweh Gray
- Bureau of Immigration – Chris Massaquoi, Commissioner
- Flyktninghjelpen (NRC – Norwegian Refugee Council)
  - Monrovia: Carsten Hansen, stedlig representant; Monika Olsen; Francis Paasewe
  - Tubmanburg: Unni Lange; lokal stab
  - Ganta: Susan Heintz
- JPC (Catholic Justice and Peace Commission) – Cllr. Augustine Toe
- LRRRC (Liberia Refugee Repatriation and Resettlement Committee) – John Saah Nyumah og stab
- Mercy Ships – Solfrid Quist
- UNHCR – Sharon Cooper, Senior Protection Officer
- UNMIL – David Moussa Ntambara, Child Protection Advisor